

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Evropské technologické, průmyslové a vědecké parky v období řízení krize, přípravy pokrizového období a strategie následující po Lisabonské strategii (dodatkové stanovisko)

(2011/C 44/22)

Zpravodaj: **pan TÓTH**

Spoluzpravodaj: **pan SZŮCS**

Dne 14. července 2009 se Evropský hospodářský a sociální výbor, v souladu s čl. 29 odst. 2 Jednacího řádu, rozhodl vypracovat dodatkové stanovisko k tématu

Evropské technologické, průmyslové a vědecké parky v období řízení krize, přípravy pokrizového období a strategie následující po Lisabonské strategii.

Poradní komise pro průmyslové změny, kterou Výbor pověřil přípravou prací na toto téma, přijala stanovisko dne 1. července 2010.

Na 464. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 14. a 15. července 2010 (jednání dne 14. července 2010), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 147 hlasy pro, žádný hlas nebyl proti a 7 členů se zdrželo hlasování.

1. Doporučení

1.1 EHSV uznává význam technologických, průmyslových a vědeckých parků (Technology, Industrial and Science Parks, TISPs) pro podporu ekonomického rozvoje a modernizace. Stávající struktury podporují průmyslové změny prostřednictvím inteligentní specializace, koncentrace zdrojů a znalostního základu.

1.2 EU potřebuje cílenější a integrovanější přístup zaměřený na zachování a rozvoj TISPs v 21. století. Zejména v krizi a po ní by EU měla mít obsáhlejší strategii zaměřenou na využití případných úspěchů parků pro hospodářský růst a konkurenceschopnost. EU musí tyto činnosti provádět s vůdčím elánem a ambicemi.

1.3 Doporučuje se určit a rozvíjet synergie s vlajkovými projekty EU v této oblasti, zejména s Evropským inovačním a technologickým institutem a jeho znalostními a inovačními společenstvími.

1.4 Je třeba zdůraznit a podporovat rozvoj nových generací a forem parků. Je třeba podporovat význam parků při vytváření inovačních struktur.

1.5 Pokud jde o regionální rozměr, je třeba posílit zapojení místní správy a aglomerací do rozvoje TISPs za uplatňování zásady subsidiarity. Je nutné zlepšit vytváření sítí mezi aktéry veřejného sektoru, podnikatelským sektorem a institucemi pro vyšší vzdělávání.

1.6 Pro rozvoj parků má rostoucí význam spolupráce s vědeckými institucemi a zejména s univerzitami a výzkumnými instituty, ačkoli spolupráce s parky je nyní

menší než by měla být. Parky by mohly fungovat ve své funkci jako mosty mezi akademiky a průmyslem. Partnerství s parky může být součástí systému kritérií pro oceňování vynikajících univerzit.

1.7 Je třeba zahájit a podporovat činnosti zaměřené na pozorování, hodnocení a akreditaci v této oblasti a zároveň šířit osvědčené postupy. Jsou zapotřebí poradenství a srovnávací empirické studie, s jejichž pomocí by byly sjednoceny evropské a vnitrostátní politiky a nástroje, které souvisejí s zřizováním parků a s růstem. Je žádoucí podporovat mapování TISPs v rámci Evropy formou komplexní databáze. Usnadnilo by to spolupráci parků při vytváření provázané struktury, která by podporovala propojení za účelem překonání regionálních překážek růstu.

1.8 Lze zaznamenat neustálou profesionalizaci v rozvoji a fungování parků při organizačním řízení, komplexních aspektech souvisejících s rozvojem (regionálním) a při integraci výzkumné složky, strukturovaného přístupu formou klastrů a v prvku kvality. I nadále je však nutné dále zlepšovat provozní standardy parků.

1.9 Je nutné více využívat potenciál rozvoje vyplývající z možností, které nabízí Evropská unie v oblasti soudržnosti a přizpůsobení; je třeba se na ně zaměřit dlouhodobě.

2. Úvod

2.1 EHSV přijal v listopadu 2005 rozsáhlé stanovisko z vlastní iniciativy k tématu technologických, průmyslových, inovačních a vědeckých parků. Ačkoliv závěry a doporučení byla obecná pro celou EU, ve stanovisku byla věnována zvláštní pozornost parkům v nových členských státech.

2.2 V tomto stanovisku bylo vyjádřeno několik zásadních konstatování a příslušných doporučení, která měla v minulých letech významný politický dopad. Výsledný pokrok byl v souladu s úsilím EU v oblasti regionální, průmyslové a inovační politiky.

2.3 Lze připomenout následující závěry a doporučení s jasným dopadem:

- a) Parky odpovídají podmínkám stanoveným pro nástroje na podporu inovací, a mohou proto být považovány za „inovační střediska“.
- b) Je velmi důležité usnadnit propojení vědy, technologií a ekonomického rozvoje a vytvářet synergie prostřednictvím spolupráce mezi podniky a výzkumnými institucemi, a tím podporovat jejich přístup na trh.
- c) Parky poskytují globální rámec pro usnadnění a podporu inovací a územního rozvoje. Jejich zásadní význam spočívá v tom, že napomáhají zlepšit konkurenceschopnost, nalézt řešení pro problém zaměstnanosti a vyrovnat rozdíly v rozvoji regionů.
- d) Jsou zapotřebí ekonomické strategie, které by byly schopny brát v úvahu komplexní charakter potenciálu průmyslových parků a určování směru.
- e) Průmyslové parky mají zásadní úlohu v podpoře inovací. V této souvislosti má rostoucí význam mobilizace vědeckých zdrojů z univerzit a z jiných institucí.
- f) Cílem, kterého však nebylo zcela dosaženo, byla spolupráce mezi parky na transregionální úrovni a rozvoj panevropských sítí prostřednictvím podpory programů integrované spolupráce mezi parky a průmyslovými distrikty.

2.4 Je načas vyhodnotit dopad předchozího stanoviska, a to jak z hlediska politického, tak i praktického přínosu. Toto následující stanovisko se také zabývá rolí a možnostmi parků při řízení hospodářské krize. V tomto dokumentu se EHSV zabývá specializací parků, novými očekáváními průmyslu, zaměstnanců a jiných aktérů občanské společnosti, jakož i novými výzvami na regionální, vnitrostátní a evropské úrovni, s nimiž se parky musejí vyrovnávat, a složitými úkoly vedoucích středisek parků.

2.5 Technologické, průmyslové, inovační a vědecké parky (TISPs) jsou stále častěji považovány za nástroje pro vytváření dynamických klastrů, které podporují hospodářský růst a mezinárodní konkurenceschopnost. Parky přispívají k průmyslovým změnám v Evropě tím, že podporují inovační činnosti, klastry, B2B činnosti, sektor MSP a tvorbu pracovních míst. Definice místních výrobních systémů (klastrů) byla podrobně vypracována v odstavci 2.3 stanoviska z vlastní iniciativy EHSV Evropské průmyslové distrikty a nové znalostní sítě⁽¹⁾.

2.6 EU by také měla být připravena na pokrizové období, kdy budou inovační, vědecké a průmyslové kapacity koncentrovány v TISPs parcích v celé EU. Je důležité zdůraznit potenciální roli parků při přípravě strategie následující po Lisabonské strategii pro rok 2010. Cílem tohoto následujícího stanoviska je formulovat doporučení vycházející z těchto konstatování.

3. Mění se role a pozice TIS parků

3.1 Významné ekonomické a sociální změny v minulých letech, zejména proces a dopady hospodářské krize, významně rostoucí udržitelnost, energetická bezpečnost, jakož i témata související se změnou klimatu, nově definovaly pro Evropu a celý svět pojmy a úkoly související s modernizací, růstem a ekonomickým rozvojem. Parky musí proto, aby v tomto prostředí byly účinné, vytvářet nové funkce, služby a nové obchodní modely, které umožní novým činnostem a odvětvím, aby prospívaly.

3.2 Význam vědeckých a technologických parků a jiných jako soustředěné a integrované rozvojové struktury rostl. Inovace a kreativita si v EU a ve světě postupně získávají zvláštní pozornost. Tyto struktury jsou uznány jako podpora inovační a konkurenceschopné ekonomiky, což podporuje tvorbu a konsolidaci.

3.3 Parky na světě se podstatně liší co do poslání a měřítka. Lepší pochopení různých variant parků spočívá ve stanovení potřeb, priorit a vypracování strategických plánů. Profesní organizace předložily řadu definic parků. Společné pro tyto definice je, že park je druhem partnerství veřejného a soukromého sektoru, které podporuje tok znalostí – často mezi podniky parků a univerzitami a mezi podniky samotnými – a přispívá k regionálnímu ekonomickému růstu a rozvoji.

(1) Úř. věst. C 255, 14.10.2005, s. 1.

3.4 Pojem „vědecký a technologický park“ zahrnuje jakýkoliv druh špičkových technologických klastrů, k nimž patří např.: technopolis, vědecký park, vědecké město, kybernetický park, špičkový (průmyslový) park, inovační středisko, výzkumný a vývojový park, univerzitní výzkumný park, výzkumný a technologický park, vědecký a technologický park, technologický park, technologický inkubátor, technopark, technopol a technologický obchodní inkubátor. Ač si jsou v mnohém podobné, ze zkušenosti víme, že existují rozdíly mezi technologickým obchodním inkubátorem, vědeckým parkem či výzkumným parkem, vědeckým městem, technopolí a regionálním inovačním systémem.

3.5 Je třeba rozlišovat mezi vědeckými parky a výzkumnými parky. Zatímco původní označení je nejběžnější v Evropě, v USA a v Kanadě je velmi rozšířeno to druhé. Vědecké parky v Evropě existují současně s technologickými parky a hlavní rozdíl mezi těmito dvěma koncepcemi je měřítko či možnost výrobní činnosti. Vědecký park bývá spíše menší, silně propojen s univerzitou a méně zaměřen na výrobní činnost, zatímco technologický park má střední či větší rozměr a umožňuje výrobní činnost. Geograficky lze říci, že vědecké parky jsou tvořeny dle britského modelu, a technologické parky se zakládají na jižním modelu, který je typický pro např. pro Francii, Španělsko, Itálii a Portugalsko.

3.6 K organizačním faktorům, které zásadně přispívají k úspěchu vlajkových iniciativ TISPs, nesporně patří:

- a) dlouhodobé a udržitelné partnerství veřejného a soukromého sektoru,
- b) řízení parků profesionály s inovačními zkušenostmi,
- c) strategické operace schválené v rámci společných rozhodnutí, která přijaly hlavní zainteresované strany: regionální orgány, obchodní a výzkumné instituce a místní společnost,
- d) jasnou výhodou je kvalitně definovaná specializace,
- e) včasné dosažení kritické masy tak, aby výsledky výzkumu mohly být uplatněny, a to i přesto, že doba výzkumu je velmi časově náročná.

4. Vytváření sítí, klastry a spolupráce univerzit a průmyslu

4.1 Sociální a ekonomická obnova jako výsledek stávajícího propojení v evropských postindustriálních ekonomikách je vyrůstá z kreativních ekosystémů inovací. Je žádoucí, aby

parky spolupracovaly s ostatními podobnými subjekty na národní a mezinárodní úrovni.

4.2 Klastry jsou nejvýznamnějšími příklady „ekosystémů“ podporujících konkurenceschopnost. Vědecké a technologické parky se osvědčily jako dobré hnací motory organizací klastrů.

4.3 Nedávný vývoj ekonomiky klade rostoucí důraz na vytváření, využívání, předávání a uplatňování znalostí. Je nutné rozvíjet a posilovat činnosti pro vytváření sítí mezi aktéry veřejného sektoru, podniky a institucemi pro vyšší vzdělávání.

4.4 Je třeba uvědomělé, víceúrovňové řízení, které zajistí synergie mezi různými úrovněmi správy – EU, vnitrostátní, regionální a místní – a podpora partnerství mezi podniky, univerzitami a nevládními organizacemi, což umožní vznik rozsáhlých kontaktů mezi institucemi, v nichž znalosti vznikají, a inovačními institucemi.

4.5 Je nutné sladit pobídky a poslání univerzit, jiných vědeckých a výzkumných institucí a TISPs, a zároveň podporovat nové cesty spolupráce. Parky mohou podstatně zvýšit svoji atraktivitu tím, že budou nabízet širokou škálu činností, jako např. přesun technologií, podporu patentů, vedení pro start-up a spin-off, řízení projektů a finanční podporu. Všechny služby dostupné v rámci parků musí být moderní a musí se vyznačovat vysokou kvalitou, aby skutečně přispívaly k potřebné spolupráci.

4.6 Pro rozvoj parků má rostoucí význam spolupráce s vědeckými institucemi a zejména s univerzitami a výzkumnými instituty, ačkoli je třeba říci, že rozsah spolupráce mezi vědeckými kruhy a podnikatelským sektorem byl problémem a spolupráce s parky je nyní menší než by měla být.

4.7 Parky by mohly fungovat ve své funkci mostů mezi akademií a průmyslem. Při vyhodnocování kvality výkonu a dopadu činnosti univerzit je žádoucí, aby jejich vlivu na průmysl a ekonomické odvětví bylo věnováno více pozornosti. Zásadní význam při posilování podnikatelského ducha u akademiků by mohly mít obchodní komory a regionální orgány, což by mohlo být podpořeno opatřeními pro vzdělávání dospělých. Zastoupení obchodních parků může být součástí systému kritérií pro oceňování vynikajících univerzit.

4.8 Role parků při překonávání vzdálenosti mezi univerzitami a průmyslem může být obzvláště významná v nových členských státech.

5. Evropská správa, provoz, kontrolní iniciativy a opatření

5.1 EU potřebuje cílenější a integrovanější přístup zaměřený na zachování a rozvoj TISPs v 21. století. Zejména v krizi a po ní by EU měla mít obsáhlou strategii zaměřenou na využití případných úspěchů výzkumných parků pro hospodářský růst a konkurenceschopnost.

5.2 Vzhledem k tomu, že bylo pouze zčásti dosaženo lisabonských cílů, a ve snaze se z této zkušenosti poučit by iniciativy pro období po Lisabonu měly být efektivní, měly by být zaměřeny na omezený počet konkrétních, měřitelných a vnitrostátně uzpůsobených cílů, a měly by vycházet z potenciálu rozvoje různých odvětví umístěných v TIP parcích. EU musí tyto činnosti provádět s vůdčím elánem a ambicemi.

5.3 Podniky, pracovní místa, znalosti, hospodářská a inovační schopnost v rámci TISPs parků jsou skrytými aktivy EU. Víme, že to všechno existuje, ale nemáme celkový přehled a neexistuje společná strategie pro uchopení a zapojení těchto předností. Na evropské, vnitrostátní a regionální úrovni je k dispozici pouze zlomek znalostí a omezený počet činností. Je nutné klást důraz na význam práce profesních organizací a organizací občanské společnosti na regionální či vnitrostátní úrovni činné v oblasti parků. Je třeba podporovat organizace k vzájemné spolupráci, a podporovat, aby se z jejich spolupráce zrodila technologická platforma na evropské úrovni.

5.4 Základem úspěchu je udělat z TISPs součást strategického a cíleného plánování, které podpoří silný závazek EU k růstu a k tomu, aby se stala konkurenceschopnou na mezinárodní úrovni prostřednictvím významných regionálních investic do vědeckého ekonomického rozvoje. Tyto iniciativy musí formálně figurovat v evropském plánu výzkumu a inovací, jenž musí potvrdit význam TISPs v evropské inovační politice.

5.5 Generální ředitelství Evropské komise musí podniknout společné akce zaměřené na podporu synergií různých nástrojů a posílit správu a koordinaci různých programů. To by mělo vést k vytváření platforem, orgánů či skupin na vysoké úrovni, jejichž cílem by mělo být odstranění překážek bránících společnému financování činností, jakož i navrhování a provádění společně financovaných činností.

5.6 Měla by být vytvořena kritéria pro **hodnocení, posouzení a mapování** parků. Hodnocení, posouzení a srovnávací empirické studie jsou nutné pro sjednocení evropských a vnitrostátních politik a nástrojů, které souvisejí s zřizováním parků a růstem a mohou TISPs posunout na novou úroveň.

5.7 Dále je třeba veřejné zodpovědnosti, tzn. rozvoj a uplatňování metod a nástrojů hodnocení, které by měřily čisté výnosy z podpory veřejného sektoru. Dnes neexistuje jasná shoda o parametrech úspěchu (např. finanční kritéria, investice, obrat apod., ukazatele míry inovací – start-up, patenty, nové výrobky). Problémy pro referenční srovnávání představují také rozdíly v typech parků a ve vnitrostátním a regionálním kontextu.

5.8 Je žádoucí podporovat mapování TISPs v rámci Evropy formou komplexní databáze. Usnadnilo by to spolupráci parků při vytváření provázané struktury, která by podporovala propojení za účelem překonání regionálních překážek růstu.

5.9 Vyšší investice do vzdělávání a odborné přípravy se projeví ve znalostech a inovacích, v informačních a komunikačních technologiích, v udržitelnosti a zelenější ekonomice.

6. Regionální rozměr

6.1 Regiony jsou významnými aktéry znalostní ekonomiky, protože zapojují výzkum a rozvoj a inovace do svých strategií rozvoje. Regionální orgány by se při podpoře restrukturalizace ekonomiky měly ještě více zaměřit na inovace.

6.2 Je třeba podporovat regionální inovační strategie a na jejich základě rozvoj specifických operačních programů. Národní orgány by se měly zaměřit na zlepšení místních podmínek tím, že vytvoří stabilní a předvídatelné ekonomické a politické prostředí.

6.3 Překážkou a brzdou systematického rozvoje byl přístup technologických a vědeckých parků k finančním zdrojům (rizikový kapitál, předstartovní kapitál). Vhodné přidělování místních a regionálních prostředků by mělo dynamicky doplňovat evropské financování. Je zapotřebí posílené know-how podporující přístup ke spolufinancování z evropských fondů. Je třeba zajistit, aby využívání finančních zdrojů EIB a EIF bylo strukturované a stalo se běžnou praxí.

6.4 Klíčem úspěchu pro TISPs je dostupnost finančních prostředků v určitém období. V krizové situaci je obzvláště nutné zajistit, aby parky měly k dispozici finanční a politickou podporu vlád příslušných členských států a EU.

6.5 Je nutné přilákat a řídit talentované pracovníky, kteří představují významnou hodnotu pro udržitelný, dlouhodobý a organický rozvoj v regionu.

6.6 Excelence řízení parků je klíčovým faktorem pro zajištění vynikající kvality fungování parku. Pro udržení kvality služeb je zásadní, aby manažeři byli trvale školeni a zaměstnanci dále vzdělávání. Měly by existovat strukturované programy a potřebné kapacity v rámci TIPs organizací manažerů parků.

7. Strategická iniciativa EU - Evropský inovační a technologický institut

7.1 Evropský inovační a technologický institut (EIT) má být vlajkovým projektem excelence v oblasti evropských inovací. Cílem EIT je poskytovat inovace prostřednictvím spolupráce všech aktérů znalostního trojúhelníku, přeměňovat výsledky vzdělání a výzkumu na hmatatelné inovační příležitosti, podporovat udržitelný hospodářský růst a vznik pracovních míst v celé Unii. EHSV má vůči této nové instituci EU velká očekávání, a vyjadřuje naději, že parky TISPs a příslušné kvalifikované orgány, které jsou na ně napojeny, budou moci být partnery a hodnotnými účastníky projektů EIT.

7.2 Jako operační nástroj byla zvolena „znalostní a inovační společenství“ na strategickém základě jako odpověď na aktuální výzvy EU; zaměří se na přizpůsobení se změně klimatu a zmírnění jejího dopadu, obnovitelné zdroje energie a budoucí informační a komunikační společnost. „Znalostní a inovační společenství“ jsou vysoce integrovaná partnerství veřejného a soukromého sektoru univerzit, výzkumných organizací a podniků, která vnášejí obchodní rozměr do všech znalostních aktivit a vytváří inovace v klíčových oblastech hospodářského a sociálního zájmu.

7.3 EIT je také možností pro regionální a místní rozvoj. Jeho význam a dopad může být významný při poskytování odborných znalostí regionům, v nichž tyto znalosti a zkušenosti chybí. Regiony a města mohou z EIT a znalostních

a inovačních společenství těžit prostřednictvím vedlejších produktů a příchodu nových pracovníků a zdrojů.

7.4 EIT představuje novou koncepci znalostních klastrů, která místo na geograficky propojených společenstvích spočívá na virtuálních sítích. Současná hospodářská krize dokazuje aktuálnost iniciativy EIT. Z tohoto důvodu je více než vhodné zjistit možný potenciál podpory pro TIPs parky v EU.

8. TIPs parky a hospodářská krize – potřeba změn a činnosti pro obnovu

8.1 Hospodářská krize postihla do různé míry a různým způsobem fungování parků TISPs a podniků v nich umístěných. Podniky mohou reagovat na krizi omezením činnosti, snížením počtu zaměstnanců, snížením výdajů, zastavením projektů a investic.

8.2 Management parků TIPs by měl reagovat aktivní politikou s cílem udržet podniky ve spolupráci s parky a snížit tak dopad krize tím, že bude:

- a) poskytovat orientaci pro společenství;
- b) koordinovat akce podniků v rámci parku;
- c) pomáhat s poradenstvím týkajícím se obchodní situace a možností, hledat nové trhy a výrobky;
- d) monitorovat akce podniků umístěných v parcích, přezkoumat obchodní a řídicí modely;
- e) informovat o programech a podporách za spolupráce s agenturami a podniky a lobovat za tyto programy a podpory;
- f) udržovat kontakty se zainteresovanými stranami (podnikové organizace, místní rady, odbory) s cílem podporovat možné pracovní skupiny za účelem řešení problémů;
- g) zlepšit služby a interní řízení parků.

8.3 Mohla by vzniknout také poptávka po pokročilejších výrobcích a službách podniků. Možnosti a výzvy představují nová odvětví průmyslu, k nimž patří biotechnologie a špičkové informační a komunikační technologie. Je nevyhnutelné, aby v nové hospodářském a sociálním prostředí byly uznány nově vznikající faktory konkurenceschopnosti, k nimž patří udržitelnost, vytváření hodnot a sociální odpovědnost podniků.

8.4 Podnikání si ve stávající situaci získává novou pozornost, a to zejména v rámci parků. Podniky a jejich asociace mohou

prostřednictvím podrobné znalosti strategické situace udávat hlavní směry. Je důležité pojmenovat a příslušně zdůraznit prvky hospodářské soutěže parků.

8.5 Významnou roli při rozvoji parků mají jak investice pocházející z vnitřního trhu, tak přímé zahraniční investice (PZI). V této souvislosti je třeba zaznamenat přesun PZI z výroby do výzkumu a vývoje. EHSV podporuje tento proces, jakož i to, aby klíčová, dobře definovaná odvětví v rámci průmyslové politiky EU mohla mít prospěch z jejich zavedení v parcích.

V Bruselu dne 14. července 2010.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Mario SEPI
